सुग्रीवः । यथा वा परशुरामस्यौद्धत्यनिवृत्त्या शान्तत्वापादनम्—'पुण्या ब्राह्मणजातिः—' इति ।

प्रवेशत्रासनिष्क्रान्तिहर्षविद्रवसंभवम् ॥ १३६ ॥

अवपातनमित्युक्तं—

यथा कृत्यरावणे षष्ठेऽङ्के—'(प्रविश्य खड्गहस्तः पुरुषः ।)' इत्यतःप्रभृति निष्क्रमणपर्यन्तम् ।

पूर्वमुक्तैव भारती ।

अथ नाट्योक्तयः—

अश्राव्यं खलु यद्वस्तु तदिह [1]स्वगतं मतम् ॥ १३७ ॥
सर्वश्राव्यं प्रकाशं स्यात्तद्भवेदपवारितम् ।
रहस्यं तु यदन्यस्य परावृत्य प्रकाश्यते ॥ १३८ ॥
त्रि[1]पताककरेणा[2]न्यानपवार्यान्तरा कथाम् ।
अन्योन्यामन्त्रणं यत्स्यात्तज्जनान्ते जनान्तिकम् ॥ १३९ ॥
किं ब्रवीषीति यन्नाट्ये विना पात्रं प्रयुज्यते ।
श्रुत्वेवानुक्तमप्यर्थं तत्स्यादाकाशभाषितम् ॥ १४० ॥

यः कश्चिदर्थो यस्माद्गोपनीयस्तस्या[3]न्तरत [4]ऊर्ध्वसर्वाङ्गुलिनामितानामिकं त्रि[1]पताकलक्षणं करं कृत्वान्येन सह यन्मन्त्र्यते तज्जनान्तिकम् । परावृत्यान्यस्य रहस्यकथनमपवारितम् । शेषं स्पष्टम् ।

व्यक्तिभेदाद्धर्मभेदाच्च [5]भवति । धर्मभेदान्नेत्रन्तरत्वमाह—यथा परशुरामस्येत्यादि ॥ **विद्रवः** पलायनम् । प्रवेशादिसंभवं वस्तु अवपातनमित्यर्थः ॥ **पूर्वं** स्थापककर्तव्यकथनावसरे ॥ **अश्राव्यं** परस्य श्रवणायोग्यम् । **परावृत्य** स्थानान्तरं गत्वा । **अन्तरा कथां** कथामध्ये । **अन्योन्यस्य** यदामन्त्रणं गुह्यभाषणम् । **जनान्ते** जनसमीपे । किं ब्रवीषीत्युक्त्वा । **पात्रं** श्रोतृनटम् । श्रुत्वा श्रवणाभिनयं कृत्वा ॥

---

1. स्वगतमिति । इहात्मवाची स्वशब्दः ॥

2. त्रिपताकेति । मुनिरपि नवमाध्याये चतुःषष्टिकरलक्षणप्रतिपादनावसरे—'प्रसारिताः समाः सर्वा यस्याङ्गुल्यो भवन्ति हि । कुञ्चितश्च तथाङ्गुष्ठः स पताक इति स्मृतः ॥' इत्युक्त्वा 'पताके तु यदा वक्रानामिका त्वङ्गुलिर्भवेत् । त्रिपताकः स विज्ञेयः' इत्यनेन

---

१. 'त्रिपताका' घ. २. 'अन्यं' क. ३. 'अन्तरे' ख. ४. 'ऊर्ध्वाङ्गुलिनतानामिकं' क. ५. 'भवति' इति पुस्तकान्तरे नास्ति.